

Burgemeesters van de gemeenten in Nederland Voorzitters van de
Veiligheidsregio's

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.Rijksoverheid.nl/jenv

Datum 8 september 2023
Onderwerp Opgave noodopvang Oekraïense vluchtelingen

Geachte heer/mevrouw,

Gemeenten en Veiligheidsregio's spannen zich nog steeds elke dag onverminderd in om alle ontheemden uit Oekraïne op een goede manier op te vangen. Op deze manier is het ons steeds gelukt voldoende opvangplekken te bieden. De omvang van de opgave is nog steeds groot, inmiddels zijn in totaal 97.000 opvangplekken nodig om begin 2024 de ontheemden uit Oekraïne op te kunnen vangen. Voor deze inspanning wil ik mijn waardering uitspreken.

Ondanks de gedane inspanningen moet ik nu constateren dat de bezetting in de noodopvang blijft toenemen. Het punt dat niet langer onderdak geboden kan worden aan alle ontheemden komt snel dichterbij. De hubs in Amsterdam en Utrecht zitten nagenoeg vol en het uitplaatsen van ontheemden naar de gemeentelijke opvanglocaties gaat steeds moeizamer. Met name mensen met een zorgbehoefte, alleenstaande mannen en personen met huisdieren verblijven veel langer dan de bedoeling is in de hub. Als de situatie niet verandert wordt de inzet van crisisnoodopvang onvermijdelijk. Gezien deze situatie wil ik u vragen om met spoed te bezien of u een bijdrage kan leveren om de inzet van extra crisisnoodopvang te voorkomen.

Oplossing korte termijn

Voor de korte termijn is het van groot belang om de capaciteit snel te vergroten. Daarvoor zijn in ieder geval de volgende oplossingen mogelijk:

- Vang zoveel mogelijk ontheemden op: er zijn ca. 6200 plekken, die zijn aangeleverd bij Knooppunt Coördinatie en Informatie Oekraïne (KCIO), niet beschikbaar vanwege snijverlies omdat ontheemden bijvoorbeeld alleen op een tweepersoonskamer zitten. Gezien de huidige situatie is vraag ik u te bekijken of er mogelijkheden zijn om het snijverlies zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast zijn ca. 1000 plekken niet beschikbaar omdat er beperkingen zijn t.a.v. de plaatsing van ontheemden in de betreffende gemeente, het gaat dan met name om beperkingen t.a.v. de doelgroep waardoor opvangplekken niet benut kunnen worden. Ik wil u vragen deze beperkingen zoveel mogelijk op te heffen.

- Opschalen binnen bestaande opvanglocaties: In sommige gevallen is het mogelijk om de capaciteit van bestaande opvanglocaties te vergroten. Een voorbeeld hiervan is het benutten van een vrijstaande verdieping op een opvanglocatie.
- Vakantieparken en hotels te benutten: de meeste veiligheidsregio's voldoen nog niet aan de opgave om in totaal 90.000 te realiseren per 1 juli 2023. Bij de 5 regio's met de grootste achterstand gaat het in totaal om ruim 5.000 plekken. Ik vraag juist deze regio's om snel extra noodopvang te realiseren in bijvoorbeeld vakantieparken en hotels.

Dit moet leiden tot 500 extra plekken op zaterdag 9 september, en totaal 1000 extra plekken per 1 oktober¹. Mocht CNO hiervoor noodzakelijk zijn, is dit altijd een tijdelijke maatregel ter overbrugging naar regulier noodopvang.

Met een instroom van 400 ontheemden per week hebben we elke maand tussen de 1500 en 1800 nieuwe plekken nodig. Om te komen tot een wenselijk marge, herhaal ik de inspanningsverplichting om te komen tot 97.000 plekken in de gemeentelijke opvang per 1 februari 2024, zoals gecommuniceerd in mijn brief van 4 september jl.

Met het tijdig realiseren van deze plekken voorkomen wij acute knelpunten in de toekomst.

Het coördinatiepunt voor het inzicht in capaciteit en de spreiding van ontheemden is het KCIO. U wordt verzocht de capaciteit door te geven conform de bestaande afspraken.

Perspectief middellange termijn

Ter ondersteuning door het Rijk bij het realiseren van nieuwe GOO locaties, heb ik u reeds geïnformeerd over een aantal ontwikkelingen die ik hieronder nogmaals schets.

Een aantal gemeenten heeft aangegeven moeite te hebben om business cases rond te krijgen voor de transitiekosten die nodig zijn voor het gereed maken van een pand of het bouw- en woonrijp maken van grond voor opvang van ontheemden. De investeringsduur is gekoppeld aan de looptijd van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (hierna: RTB) plus één jaar, dus op dit moment tot 4 maart 2025. Vooruitlopend op de verwachte verlenging van de RTB dit najaar tot 4 maart 2025, heb ik besloten de investeringsduur te verlengen tot 4 maart 2026. Hiermee vergroten we de mogelijkheid voor gemeenten om te investeren in locaties tot 4 maart 2026. Deze termijn sluit aan bij de maximale looptijd van de Tijdelijke Wet opvang ontheemden uit Oekraïne, die onlangs bij uw Kamer is ingediend, indien de Richtlijn Tijdelijke bescherming met 1 jaar wordt verlengd. Met deze verruimde mogelijkheden beoog ik ook investeringen in meer duurzame locaties te stimuleren.

Ik wil gemeenten ondersteunen bij het realiseren van nieuwe en duurzaam inzetbare opvanglocaties. Daarom nodig ik gemeenten uit om nieuwe businesscases in te dienen bij de Nationale Opvang Organisatie (NOO), ook als deze complex zijn. Deze businesscases worden per geval versneld bekeken, ook om te bezien of een passende oplossing mogelijk is.

¹ Deze plekken komen niet bovenop de inspanningsverplichting van 97.000, maar vormen een tijdelijke overbrugging tot er voldoende noodopvangplekken gerealiseerd zijn. Indien de 500 en 1000 plekken gerealiseerd kunnen worden door middel van reguliere noodopvang, heeft dat de voorkeur.

Perspectief lange termijn

Om de participatie en zelfredzaamheid van ontheemden uit Oekraïne te vergroten, worden stappen gezet om de (financiële) verstrekkingen beter aan te laten sluiten op het beleid voor andere doelgroepen. Zo is het al mogelijk om leefgeld in te houden wanneer een ontheemde inkomen heeft. Op dit moment ligt de Tijdelijke Wet opvang ontheemden Oekraïne bij de Tweede Kamer. Deze wet bevat een grondslag voor gegevensdeling tussen UWV en gemeenten zodat gemeenten over betere informatie beschikken bij het intrekken van leefgeld. Ook een eigen bijdrage van ontheemden aan de opvang lijkt wenselijk. Hiertoe is reeds een verkenning gedaan waaruit bleek dat het vragen van een eigen bijdrage, zoals dat voor reguliere asielzoekers gebeurt, grote uitvoeringslasten zou vragen van gemeenten. Op dit moment voert de VNG een uitvoerbaarheidstoets uit op de herziening van de Regeling Opvang Ontheemden Oekraïne. Op basis van de uitvoerbaarheidstoets zal een nieuwe bestuurlijk weging worden gemaakt, met de VNG, tussen de uitvoeringslast enerzijds en de wenselijkheid van het invoeren van een eigen bijdrage anderzijds.

Het verloop van de oorlog in Oekraïne en, als gevolg daarvan, de noodzaak tot het bieden van opvang aan ontheemden uit Oekraïne is op de lange termijn onzeker. Ontheemden vallen onder de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) tot 4 maart 2024. Dit najaar neemt de JBZ-raad naar verwachting het besluit dat de RTB wordt verlengd tot 4 maart 2025. Er wordt rekening gehouden met het scenario dat bescherming van ontheemden uit Oekraïne de komende periode nodig blijft. Daarom wordt zowel nationaal als in EU-verband verkend wat de mogelijkheden zijn na het aflopen van de RTB voor ontheemden uit Oekraïne. Daarbij zet het kabinet in op een EU-gecoördineerde aanpak zodat eenzelfde mate van solidariteit te behouden blijft en mogelijke secundaire migratie van ontheemden wordt voorkomen.

Ik wil benadrukken dat Nederland de steun aan Oekraïne onverminderd voortzet. Alleen gezamenlijk kunnen we ervoor zorgen dat mensen die de oorlog ontvluchten opgevangen worden en een veilig heenkomen vinden in ons land.

Met vriendelijke groet,

De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

E. van der Burg